

L'adolescent refugiat

La por a estar perdut en un món d'adults

(Part 2)

Begoña Vázquez. Psicòloga. Equi al Menor (EAM). Sant Pere Claver - Fundac

L'Equip d'Atenció al Menor (EAM) de Sant Pere Claver - Fundació Sanitària ofereix atenció psicològica als adolescents que han estat denunciats per haver comès un delictes. Gràcies al lideratge del Dr. Lluís Feduchi, l'EAM ha esdevingut un espai d'observació de la violència emergent tant dins de l'entorn familiar com del social o comunitari. Una violència en forma d'assetjament escolar, en els progenitors, en la parella, sobre els béns, o fins i tot, a través de bandes organitzades.

Les ansietats claustro-agorafòbiques i pors que s'experimenten en un espai de refugi provoquen en tota persona el sentiment d'estar desbordat i en aquest malestar no és estrany que es manifestin comportaments **transgressores**. A diferència d'un infant o un adult, l'adolescent té dificultats de consolidar la seva identitat i tots els fets que succeeixin en aquest moment aporten experiències cabdals en aquesta construcció posant limitacions al seu psiquisme. En aquest sentit, **la privació emocional pot comportar la pèrdua de capacitat de simbolització i la necessitat d'emprar defenses primitives**. L'adolescent recorre a mecanismes de defensa molt primitius per fer front a l'ansietat la seva identitat pot quedar alterada, donant lloc a **pseudoidentitats o a un fals jo**. Tancats aquests mecanismes de defensa, els déficits de simbolització tenen repercussions en els processos d'aprenentatge i limiten les possibilitats de desenvolupament professional en un futur.

Fugir i buscar refugi incrementa el sentiment de fragilitat i vulnerabilitat d'ésser humà, però per un adolescent poden ser especialment mal tolerats perquè senten que són febles. Molts pensen que ser fort és no sentir malestar, ni ganes de plorar, ni nostàlgia, i aquesta confusió per evitar sentir i negar el sentiment de tristesa pot comportar aferrar-se ràpidament a normes pròpies que els hi proporcionin suport. Experiències que els hi permetin autoexplorar-se en un nou entorn. Els mecanismes regressius i progressius propis de l'adolescència que els faciliten la possibilitat de reprendre forces i continuar el seu creixement cap a la maduresa.

Però les experiències traumàtiques faciliten la detenció en la part més infantil dels mecanismes i intensifiquen els moviments regressius. Si l'adolescent fa una regressió excessiva i manca de recursos interns i li manquen els suports externs, s'activen funcions molt primitives. Per tant, l'adolescent mal refugiat, mal acollit, pot cercar refugis menys transitoris poc adequats pel seu desenvolupament.

"Si l'adolescent recorre a mecanismes de defenses molt primitius per fer front a l'ansietat, la seva identitat pot quedar alterada donant lloc a pseudoidentitats o a un fals jo"

Refugis observats

Un refugi en una identitat per via ràpida:

En lloc de viure el procés de consolidació de la seva identitat, el noi/a d'un dia per un altre n'assoleix una que té el caràcter d'una pseudoidentitat, una identitat que pot aturar el seu desenvolupament si es cronifica en el temps.

Un refugi per hiperadaptació:

Ens podem trobar en ocasions davant de nois/es que després de fets traumàtics semblen adaptar-se ràpidament i sense conflictes a les noves condicions de manera que fan pensar en unes bones capacitats d'adaptació, però al cap dels

anys un petit canvi o pèrdua aparentment insignificants fan emergir un profund malestar. Un fet dolorós fa reviure l'experiència traumàtica posant en evidència que no havia estat prou elaborada sinó negada i apartada de la ment. A aquesta síndrome se la coneix amb el nom de **"depressió postergada"**.

Un refugi en la fugida endavant:

Es tracta de nois/es que, al trobar-se sols i sense suports adients, han iniciat un procés migratori no acompanyats a partir de les seves capacitats d'autonomia i progrés pel temor a quedar envaïts per ansietats regressives. Empren els seus aspectes progressius per fugir d'ells i negar-los en lloc de posar-los al servei del creixement.

Aquesta dinàmica mental **complica la possibilitat de deixar-se ajudar**. La necessitat d'afirmar-se i sostenir els seus aspectes progressius els condueix a una dificultat per vincular-se als serveis d'ajuda. Sovint la vivència és de carrer sense sortida. En aquest punt, la **necessitat de contenir el dolor psíquic i d'aturar la ment** sovint els condueix a consums excessius de tòxics, màfies i xarxes de prostitució.

Menors no acompanyats

És urgent cuidar els adolescents que emigren sense acompanyants i a tots els adults refugiats perquè puguin **transmetre l'esperança i transmetre-la a les seves famílies**. Més enllà dels papers i la cerca de feina, que evidentment són després de la necessitat de supervivència, no podem obviar les necessitats d'elaboració psíquica que precisen.

"L'adolescent mal refugiat, mal acollit, pot cercar refugis més o menys transitoris poc adequats pel seu desenvolupament"

Factors de risc a què s'exposen els adolescents refugiats

Risc d'entrar a formar part d'una identitat col·lectiva perdent la sub
Quan l'entorn és alterat de forma brusca i intensa commou els vincles que ha establert amb l'entorn. En condicions de gran estrès la identitat de arribar a reemplaçar la individual.

Risc de transmissió intergeneracional. Quan un grup no pot fer front viscut, ni revertir els sentiments ocasionats, ni tampoc pot fer el dol o re-fent el recorregut psicològic necessari, transfereix aquestes tasques psicològiques a les futures generacions.

- Llegeix la càpsula de **L'adolescent refugiat. Un doble trànsit entre refugis i acollides (Part 1)**
- Visita el web de la **Jornada Atenció a la Salut Mental dels Refugiats**
- Llibre **"Adolescencia y transgresión: La experiencia del Equipo de Atención al Menor (EAM)"**
- **Equip d'Atenció al Menor (EAM)**
- Llegeix més articles a **"la càpsula"**
- Visita el web de **Sant Pere Claver - Fundació Sanitària**

C. Vila i Vilà, 16 08004 Barcelona | Tel. 93 442 39 03
info@spsalut.org | www.spsalut.org